

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
«Прикладна статистика»

за темою:

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Виконавець

студентка 6 курсу обліково-
економічного факультету

Аскарова Ю.Ж.

Науковий Керівник

к.е.н, професор Підгорний А.З.

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРИЧИНИ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	7
1.1. Теорія міграції. Міграційні потоки та їх статистичне вивчення ...	7
1.2. Причини міграції населення до Європейських країн	11
РОЗДІЛ 2. ДИНАМІКА СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ. НАСЛІДКИ ТА ЗАГРОЗИ	18
2.1. Динаміка міграційних процесів у Європі	18
2.2. Наслідки неконтрольованого потоку мігрантів та біженців у країни Європи	32
РОЗДІЛ 3. ДИНАМІКА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА ВПЛИВАЮЧІ НА НЕЇ ФАКТОРИ	50
3.1. Динаміка міграційних процесів в Україні	50
3.2. Вплив міграційної ситуації у Європі на Україну	61
ВИСНОВКИ	65
Список використаних джерел	70
Додатки	71

Вступ

Питання, пов'язані з підвищенням ефективності державної міграційної політики в інтересах національної безпеки безсумнівно є основоположними на сьогоднішній день. Очевидно, що від професійних, продуманих дій в цій сфері прямо залежить забезпечення суспільної стабільності, міжнаціонального миру і злагоди в нашій країні.

Ми бачимо, до яких серйозних наслідків призвели практично неконтрольовані потоки біженців в Європу з країн Близького Сходу, Північної Африки, з Афганістану, з інших регіонів. Тут і сплеск злочинності, і конфлікти на національному і релігійному рівнях, і соціальну напругу. Мігранти, фактично позбавлені можливості інтегруватися в суспільство, стають об'єктом пропаганди, вербування з боку екстремістів і терористичних організацій. Зростають радикальні настрої в цьому середовищі. Але радикальні настрої в зв'язку з цим зростають і серед місцевих громадян.

Потрібно глибоко проаналізувати цю ситуацію, зробити для себе відповідні висновки з міграційного кризи в Європі, скорегувати наші дії там, де потрібно, з урахуванням існуючих і потенційних загроз.

І звичайно, необхідно вести постійний моніторинг умов в близькосхідному і інших регіонах світу, звідки можуть виходити нові міграційні хвилі. Перш за все це стосується ситуації поблизу кордонів України.

Україна традиційно є країною, привабливою для іммігрантів. І ми відкриті для тих, хто готовий поважати наші закони, культуру, традиції, мову, чесно працювати.

За останні роки спрощені багато процедур, що дають іноземцям право на перебування в нашій країні і ведення трудової діяльності. Так, наприклад, реєстрація мігрантів з країн СНД на термін до трьох місяців може оформлятися в поштовому відділенні в повідомному порядку. Спрощено видача патентів на трудову діяльність. Одночасно введено вимоги до знання мігрантами української мови, українського законодавства, історії нашої країни. Упорядковано процедури оформлення медичних страховок. Все це спрямовано

на те, щоб добропорядні люди, добропорядні мігранти могли краще адаптуватися в Україні.

Зазначу, що в 2012 р затверджено Концепцію державної міграційної політики до 2025 р. В рамках реалізації її першого етапу вдосконалено міграційне законодавство, в тому числі в інтересах забезпечення національної безпеки. Вирішуються завдання протидії нелегальній міграції та незаконній трудовій діяльності, вжиті заходи щодо підвищення ефективності міграційного контролю.

Разом з тим ми добре розуміємо, що ситуація в сфері міграції, насамперед нелегальної міграції, пов'язана з підвищеними ризиками і вимагає найпильнішої уваги. Так, чимало мігрантів в Україні як і раніше знаходяться з перевищенням терміну перебування. По суті, випадають із зони контролю з боку державних, правоохоронних структур, часто виявляються втягнутими в кримінальний або напівкримінальний бізнес.

Нелегальні канали міграції намагаються використовувати в своїх інтересах злочинні угруповання, наркоторговці, закордонні спецслужби, а також емісари міжнародних екстремістських, терористичних організацій. Ці спроби необхідно жорстко припиняти, активно працювати по лінії всіх наших відповідальних відомств. У тому числі слід посилити охорону діляниць держкордону на напрямках, що становлять підвищену небезпеку для проникнення нелегальних мігрантів. Всі можливі «вікна», лазівки треба надійно перекрити.

За останні роки спрощено багато процедур, що дають іноземцям право на перебування в нашій країні і ведення трудової діяльності. Все це спрямовано на те, щоб добропорядні мігранти могли краще адаптуватися в Україні.

Необхідно нарощувати співпрацю з компетентними органами зарубіжних держав і міжнародними організаціями, використовувати тут як наявний досвід, наявні у нас на робочому рівні контакти, так і нові форми співпраці в боротьбі з нелегальною міграцією.

Серйозне занепокоєння викликає незнижуваний рівень злочинності серед іноземних громадян. Ця проблема підіймалась на недавніх колегіях МВС і Генеральної прокуратури. Подібні злочини носять, як правило, резонансний характер. Найчастіше вони викликають сплеск ксенофобських, націоналістичних настроїв, дають привід для різного роду інформаційних, пропагандистських атак на Україну. Необхідно серйозно посилити оперативну й профілактичну роботу по боротьбі зі злочинністю в міграційній середовищі.

Важливим завданням залишається припинення схем легалізації іноземців, які в'їхали в Україну та перебувають в нашій країні з порушенням закону. По лінії правоохоронних органів і спецслужб потрібно виявляти і припиняти діяльність структур, що займаються подібним кримінальним бізнесом, виявляти їх корупційні зв'язки. Однією з головних, основних проблем залишається необхідність посилення та поліпшення координації всіх міністерств і відомств, які працюють в цій сфері.

Міграційний криза, що почалася в країнах Європейського союзу в квітні 2015 року, в зв'язку з неконтрольованим потоком біженців і мігрантів із зон збройних конфліктів Близько східного регіону, а також низки африканських і азійських держав з несприятливими соціально-економічними умовами, надав вкрай негативний вплив на внутрішньополітичну ситуацію та перспективи розвитку як окремих держав - членів Європейського союзу, так і в цілому Європейської спільноти.

Найбільш ймовірними наслідками масової неконтрольованої міграції в країни Європейського союзу будуть ескалація напруженості, етноконфесійної конфліктності, прояви екстремізму і тероризму, реанімація радикальних нацистських настроїв і інші деструктивні явища.

Звісно ж, що самі по собі міграційні потоки в Європу є спланованою зовнішньополітичною акцією, спрямованою на ослаблення ролі Європейського союзу в світовій політики. По суті, мова йде про відпрацювання технології «soft power» («м'якої сили») неозброєного протиборства, яка в перспективі поряд з

інформаційним, кліматичних, генетичних і іншими видами впливу буде використовуватися в процесі геополітичного протиборства.

Дана обставина є надзвичайно актуальним для обліку в процесі забезпечення національної безпеки України, оскільки в перспективі подібного роду міграційні потоки можуть бути спрямовані і в нашу країну, причому не тільки з зон ближньосхідних конфліктів, а й інших потенційно конфліктогенних країн і регіонів (Прибалтики, Центральної Азії та інших країн і регіонів).

Потенційні загрози, пов'язані з ростом неконтрольованої міграції, визначають необхідність аналізу розвитку міграційної кризи в Європі, прогнозування негативного впливу на ситуацію в Україні і підготовки пропозицій щодо нейтралізації даного виду загрози.

Висновок

Досліджуючи сучасні демографічні та міграційні процеси в світі зокрема в Європі і Україні можна прийти до висновку, що на сьогоднішній день існує безліч проблем пов'язаних безпосередньо з чисельністю і складом населення. Однією з найяскравіших проблем сьогодні є міграційна криза в Європейських країнах, про що я розповідаю в цій роботі більш детально.

Існує безліч причин такої сучасної міграційної тенденції, але однією з головних, причин без сумніву є перенаселення в країнах Азії та Північної Африки. У той час як в західних частинах світу, зокрема в Європі сумарний коефіцієнт народжуваності знижується і населення майже не відтворює себе на заході та збільшується тільки за рахунок позитивного сальдо міграції, то на сході ситуація в цій сфері має рівно протилежну тенденцію. Звідси такий високий міграційний приріст в Європейському союзі з цих країн.

З огляду на війни в Афганістані, Сирії та інших країнах люди біжать від війни в пошуках кращого життя. І це послужило каталізатором кризи.

У 2015-2016 роках міграційний приріст забезпечив зростання населення ЄС-28, компенсувавши вперше складане природне зменшення. Провідна роль міграції в динаміці чисельності та складу населення ЄС-28 збережеться і в майбутньому. Міжнародна міграція впливає не тільки на демографічну ситуацію та її перспективи, а й на всі інші сфери соціального життя, породжуючи як нові можливості і стимули для соціально-економічного розвитку (перш за все, заповнюючи дефіцит робочої сили на ринках праці), так і певну напруженість і проблеми в суспільстві.

Загалом міграційна ситуація в більшості країн Європи не змінилася. Але є країни в яких простежується різке збільшення припливу мігрантів. І ці країни слід відзначити. До таких країн в найбільшій мірі відноситься Німеччина.

У сукупній чисельності іммігрантів в країни ЄС-28 у 2015 році переважали чоловіки (56%). Найбільше чоловіків було серед осіб, які в'їхали в Німеччину (63%).

В'їжджають на проживання або тривале перебування в країни ЄС молодше постійного населення. У 2015 році медіанний вік сукупного населення склав 42 роки, а медіанний вік іммігрантів 27 років.

Особливо висока частка молоді серед іммігрантів-іноземців. На 2015 рік, більше половини іммігрантів-іноземців становила молодь 20-35 років (51%). Серед іммігрантів-іноземців помітно менше дітей у віці до 7 років і людей 40 років і старше. За даними статеву – вікової піраміди видно, що серед громадян країни в'їзду переважає населення віком 35 років і старше. Це, на наш погляд, пов'язано головним чином з процесом повернення цих осіб на батьківщину за різних причин.

Підставою для отримання посвідки на проживання служать чотири основні групи причин: сімейні обставини, освіта, робота, а також інші причини, включаючи міжнародний захист;

Можна відзначити зниження частки дозволів у 2012 році, виданих на перебування в ЄС з метою роботи, що є цілком нормально в умовах економічної рецесії.

У 2016 році найбільше зросла кількість дозволів, виданих з інших причин, включаючи міжнародний захист, на 68%. На 28% збільшилася кількість дозволів, виданих у зв'язку з отриманням освіти, в меншій мірі - на 20% у зв'язку з роботою.

Найбільше число первинних дозволів на перебування в країні було видано в 2016 році, в Великобританії - 866 тисяч, Польщі, в якій їх було видано в 1,5 рази менше - 586 тисяч, а вже за нею Німеччина (505), Франція (235), Італія (222) і Іспанія (212). У цих шести країнах у 2016 році було видано 78% всіх первинних дозволів на перебування в Європейському союзі громадянам країн, що не входять в союз.

Сімейні обставини найчастіше були підставою для видачі дозволу на перебування в 11 країнах Європейського союзу, від 33% в Швеції до 54% в Іспанії.

Великобританія привертає найбільшу кількість іноземців із-за меж ЄС для отримання освіти. У 2016 році було видано більше 365 тисяч дозволів на перебування у Великобританії з метою освіти, що становить більше половини (54%) всіх дозволів, виданих з цією метою у всіх країнах ЄС.

В 2016 році найбільше дозволів на перебування в країнах ЄС з метою роботи було видано в Польщі (494 тис) та у Литві.

Ситуація помітно різниться країнами ЄС-28. В Німеччині порівняно з 2015 роком число прохань збільшилось на 280 тисяч осіб, а також в Греції і Італії. В інших країнах число осіб, які подали прохання про притулок в 2016 році, навпаки, скоротилося в порівнянні з 2015 роком, особливо помітно в Угорщині (146тис), Швеції (134), Австрії (46), Фінляндії, Бельгії та Нідерландах.

Міграційна криза породжує низку негативних наслідків. Перш за все, вона розколює Європу. 43% всіх заяв про надання притулку, поданих в першій половині 2015 року в Європейському союзі, довелося на Німеччину (475 572 тис. осіб). Саме вона і ще три інших європейські держави приймають практично всіх біженців. У багатьох країнах, особливо в Східній Європі, уряд, та й самі жителі виступають проти прийому біженців і мігрантів.

Також зазначимо, що доля мігрантів в Угорщині в 2015 році різко зросла, про що свідчать дані графіку. Таким чином, цей відсоток у 2015 році склав 13, що у тринадцять разів вище, ніж показники попереднього 2014 – го року. Однак, такі країни як Франція, Швеція, Велика Британія скоротили наплив мігрантів та біженців в їх країни.

Ще одним наслідком є те, що загострюється ситуація усередині ряду європейських країн. Більшість німецьких громадян (81%) вважають, що влада не може впоратися з міграційною кризою.

Третім наслідком міграційного кризи є шантаж з боку Туреччини, яка вимагає все більше і більше коштів на утримання безперервного потоку біженців.

Все більшої популярності набирають ідеї про необхідність захисту вже не тільки зовнішніх кордонів Європейського союзу, а й державних, що в свою чергу ставить під загрозу Шенгенську зону.

Четвертою і мабуть найскладнішою проблемою є те, що, якщо ЄС не відновить контроль зовнішніх кордонів міграційна криза ставить під загрозу існування Шенгенської зони.

Закриття кордонів всередині ЄС матиме серйозні економічні наслідки - почне страждати внутрішній ринок, зросте безробіття у Європі і в кінцевому підсумку, це поставить під сумнів існування євро як єдиної валюти.

Ще однією проблемою стало прагнення до відокремлення одних країн - членів ЄС від інших, а також в цілому від самого співтовариства. Таким чином, у 2016 році Великобританія вийшла із складу Євросоюзу.

За даними Євростату загальна частка мігрантів і біженців в 2015 році склала 1 534 108 осіб, що приблизно на 63% більше, ніж у 2013 году, коли цей показник був близько 556 880 осіб.

Нижче представлені дані країн Близького Сходу, які вважаються основними постачальниками мігрантів в Європейські країни в 2013, 2014 та 2015 рока.

Основними країнами з яких вимушено мігрують люди, залишаються Сирія, Афганістан і Ірак. Якщо в 2013 році цей показник склав 8,6% або 47747 тисяч чоловік від загальної кількості біженців, то за 2 наступні роки цей показник збільшився практично в 3 рази і склав 24,3% або 372367 тисяч осіб. Міграційна ситуація з біженцями з Афганістану і Іраку має приблизно ті ж самі тенденції, що і Сирія. Перш за все це пов'язано з нестабільністю політичних ситуацій в цих країнах.

Сьогодні іслам є найбільшою другою релігією в Європі після християнства, а також найбільш швидкозростаючою. Число мусульман в Європі зросла з 29,6 млн. осіб в 1990 році до 44,1 млн. в 2010 році. Частка в населенні зросла з 4,1% до 6%, тобто збільшилася майже на 50%.

У Франції число прихильників ісламу перевищило 6 млн чоловік.

В Німеччині проживають близько 4,3 млн мусульман - приблизно 5% від загальної чисельності населення, в Великобританії 3 млн або 4,8% від загальної чисельності населення. В інших країнах від 150 тис. осіб в Норвегії до 1,5 млн. осіб в Італії.

Лідером серед країн ЄС за чисельністю трудових мігрантів є Польща. У 2014-2015 роках понад півмільйона українців отримали право на постійне або тимчасове проживання в цій країні.

Україна, як не член Євросоюзу, не включена в сучасний процес міжнародної міграції. Проблеми України полягають в проведенні політики, спрямованої на регулювання і стримування нелегальної, в першу чергу, трудової міграції. Сучасні тенденції зовнішньої міграції населення України можуть мати незворотні наслідки подальшого старіння населення, скорочення трудового і репродуктивного потенціалу країни.

Проведення ефективної міграційної політики потребує вдосконалення статистики міграції. Статистика міграції населення не відповідає сучасним вимогам вивчення і аналізу процесів міграції взагалі та особливо міжнародної міграції. Дані, які оприлюднить Державна служба статистики України про кількість українських мігрантів в європейських країнах, істотно відрізняється від даних цих країн і міжнародних організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Плеханова Г.В./Міграційна криза у Європі/ - 2016.
2. Гасанов Р.М./Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин./ - 2015 – С.11 – 21.
3. Капица Л.М./Міграційний цунамі у Європейському союзі./Університет МГІМО/ - 2015.
4. Прибиткова И.М. Демографічна старість України. Історія хвороби./Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць.// Випуск 15. Харків. – 2009. – С. 382 – 391.
5. Щербакова Е. Головну роль в динаміці населення країн Європи відіграє міграція.
6. The Washington Post./ Reasons Europe`s refugee crisis is happening now./ - 2015.
7. Лисовська Ева./Аналітика тенденцій у суспільстві та геополітиці./ - Режим доступу: <https://cont.ws/@evalis/186638>
8. Щербакова Е. У 2015 році на проживання у країнах Європейського союзу в`їхало більш ніж 4,6 мільйона осіб.
9. Щербакова Е. За рік видано більш ніж, 3,3 мільйона дозволів на перебування у країнах Європи, у тому числі більш ніж 2 мільйона терміном 12 місяців і більше.
10. Щербакова Е. У 2016 році більш ніж 1,2 мільйона осіб подало прохання про притулок у країнах Європи.
11. Щербакова Е. На початку 2016 року 4% населення Європи, складала громадяни країн, які не входять до Європейського союзу, а 7% народилося за його межами.
12. Щербакова Е. Кількість осіб, які отримали громадянство країн Європи скорочується.
13. Шарапов А. Формування нового міграційного режиму у Європі./журнал “Світова економіка та міжнародні відносини”
14. Філатова І. Що чекає ринок ЄС у випадку розпаду Шенгенської зони. – 2016. – С. 3 – 5.
15. Юдина Т.Н. Соціологія міграції./Навчальний посібник./ - 2005. – С. 117.
16. Чернега А. /Скільки у Європі живе мусульман./ - 2015.
17. Милованов Т. /Куди мігрують українці./ - 2017.
18. Радчук А. В економічному глухому куті: нові ризики трудової міграції для України. /Слово та Діло./ - 2016.
19. Глущенко М. Як міграційна криза у Європі відобразиться на Україні./Новое время./ - 2016.
20. Eurostat. Immigration by age, sex and broad group of citizenship. - Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/migr_imm2ctz
21. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
22. Державна служба статистики. Демографічний щорічник. /Населення України./ - 2016.